

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Кафедра економіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Гарант освітньої програми

« 31 » серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
НАЦІОНАЛЬНІ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Освітній рівень: доктор філософії

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 051 Економіка

Освітня програма: Економіка

Факультет: економіки і підприємництва

Умань – 2020 рік

Робоча програма з дисципліни „Національні моделі економічних систем” для здобувачів вищої освіти спеціальності 051 Економіка освітньої програми Економіка. – Умань: Уманський НУС, 2020. – 15 с.

Розробник: к.е.н., доцент кафедри економіки Бурляй А.П.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки

Протокол від „31” серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри економіки

 (Мудрак Р.П.)
(підпис) (прізвище та ініціали)
“ 31 ” 08 20 20 року

Схвалено методичною комісією факультету економіки і підприємництва за спеціальністю 051 економіка

Протокол від “ 1 ” вересня 2020 року № 1

Голова (Л.В. Смолій)
(підпис)

«31» 08 2020 року № 1

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>05 Соціальні і поведінкові науки</u> (шифр і назва)	Вибіркова	
	Напрямок підготовки		
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування) <u>051 економіка</u> (шифр і назва)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 8		2-й	
		Семестр	
		3-й	
Загальна кількість годин – 120		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>доктор філософії</u>	16 год.	
		Семінарські	
		14 год.	
		Індивідуальні заняття	
		7	
		Самостійна робота	
		53 год.	
		Вид контролю: екзамен	

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Національні моделі економічних систем» належить до вибіркових дисциплін, вивчення яких передбачено освітньо-професійною програмою підготовки фахівців третього рівня вищої освіти.

Основою існування і розвитку кожної країни є функціонуюча економічна система. Саме завдяки їй забезпечується задоволення потреб населення і певний рівень його добробуту.

Мета науки “Національні моделі економічних систем” – формування у студентів наукового економічного світогляду та економічних компетентностей стосовно системного обґрунтування критеріїв класифікації економічних систем і виокремлення на цій основі найважливіших типів і моделей сучасних економічних систем, з'ясування їх сутнісних ознак і властивостей у процесі розвитку.

Завдання дисципліни пов'язані з вивченням закономірностей формування національних економічних систем: забезпечення фундаментальної теоретичної підготовки, необхідної для подальшого розуміння економічних процесів; ґрунтовне оволодіння понятійним та категоріальним апаратами теоретичної економіки, засвоєння економічних концепцій та моделей економічних систем; формування цілісного уявлення про природу та закономірності соціально-економічного розвитку суспільства, механізми суспільного відтворення та економічного зростання; формування системи знань щодо змісту економічних законів, основних тенденцій економічного розвитку, мотивів та поведінки суб'єктів господарювання при певній економічній системі; вивчення основних закономірностей економічного життя та відображення їх у системі економічних категорій, принципів, законів, моделей; поглиблене вивчення способів та механізмів ефективного використання обмежених ресурсів в умовах ринкової економіки та особливостей цих процесів і явищ в трансформаційних економіках; засвоєння способів та методів ефективного господарювання та державного регулювання господарського життя суспільства за умов глобалізаційних викликів; набуття практичних навичок аналізу економічних процесів та явищ, уміння застосовувати набуті теоретичні знання до оцінки ефективності економічної системи на макrorівні; усвідомлення стратегічних пріоритетів розвитку національної економіки з урахуванням світового досвіду загальноцивілізаційних перетворень.

Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі освітньо-професійної програми. Міждисциплінарні зв'язки дисципліни зумовлені фундаментальним значенням для процесу функціонування економічної системи та її формуванням у студентів певних компетенцій в цьому питанні. Вивчення дисципліни базується на вивченні ряду таких суспільних наук: макроекономіка, державне регулювання економіки, теорія систем та системний аналіз.

Компетентності:

1. Здатність формувати системний креативний світогляд дослідника на основі розуміння філософських засад, сучасних тенденцій, напрямів і закономірностей розвитку науки в умовах глобалізації.
2. Здатність здійснювати пошук, обробку, систематизацію, класифікацію та аналіз значного обсягу наукової інформації з різних джерел.
3. Здатність аналізувати, оцінювати та порівнювати різноманітні теорії, концепції та підходи з предметної сфери наукового дослідження.
4. Здатність на основі структурно-цілісного усвідомлення та творчо-критичного осмислення основних наукових напрямів світової економічної теорії застосовувати їх фундаментальні методологічні засади, теоретико-концептуальні основи, науково-дослідний апарат для формування концепцій розвитку сучасних економічних систем.

Програмні результати навчання:

1. Демонструвати системний креативний науковий світогляд дослідника, розуміння філософських засад, сучасних тенденцій, напрямів і закономірностей розвитку науки в умовах глобалізації.
2. Самостійно здійснювати пошук, обробку, систематизацію, класифікацію та аналіз наукової інформації з різноманітних джерел.
3. Здійснювати аналіз, формувати оцінку та порівнювати різноманітні теорії, концепції та підходи з предметної сфери наукового дослідження.
4. Застосовувати теоретико-концептуальні основи, фундаментальні методологічні засади, науково-дослідний апарат основних наукових напрямів світової економічної теорії для самостійного формування концепцій сучасних економічних систем

3. НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «Національні моделі економічних систем»

МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Тема 1.

Економічна система: сутність та структура суспільно-економічної формації.

Критерії існування та розвитку економічних систем в сучасній економічній літературі. Основні групи суб'єктів і відносин між ними. Економічна форма результатів виробництва. Принципи організації суспільного виробництва.

Тема 2.

Основні елементи економічної системи.

Спосіб узгодження діяльності суб'єктів господарського життя. Основні проблеми організації економіки. Власність на виробничі ресурси та вироблені блага. Принципи розподілу та перерозподілу національного продукту. Основні елементи економічної системи: продуктивні сили, економічні відносини, господарський механізм.

Продуктивні сили як похідна живої праці та засобів виробництва. Економічні відносини як суспільна форма і спосіб організації, їх особливості від типу економічної системи (організаційно-економічні, техніко-економічні, соціально-економічні).

Особливості господарського механізму в різних економічних системах. Його відмінності та постійні складові.

Тема 3.

Класифікація економічних систем.

Цивілізаційний та формаційний підходи, особливості їх використання. Історичний кругообіг різних типів суспільства та історичних епох.

Типи та моделі економічних систем. Розкрити сутність поняття «тип економічної системи» та охарактеризувати типи економічних систем по трьох видах класифікації:

- за ступенем політичного та соціально-економічного розвитку суспільства;
- за ступенем індустріального розвитку суспільства;
- за національними та регіональними ознаками і ступенем їх інтеграції у єдиний світогосподарський процес.

МОДУЛЬ 2 . НАЦІОНАЛЬНІ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Тема 4.

Ліберальна ринково-капіталістична модель економічної системи

Еволюція економічного лібералізму. Неолібералізм. Концепція спонтанного порядку Ф.Хайєка.

Державна підтримка процесів економічної лібералізації.

Кількісні та якісні параметри економічного потенціалу

Ліберальна національна економічна модель США і Великобританії: конкурентні переваги і недоліки.

Особливості ліберальної моделі Великобританії.

Тема 5.

Патерналістська модель (регульований корпоративний капіталізм) економічної системи (на прикладі Японії)

Умови і потенціал розвитку економічної системи Японії.

Механізм господарювання то багатоманітність структур економічної системи Японії .

Сучасні тенденції ринкових то інституціональних перетворень патерналістської системи.

Тема 6.

Німецька модель соціального ринкового господарства

Теоретико-методологічні аспекти концепції соціального ринкового господарства.

Складові моделі соціального ринкового господарства.

Еволюція німецької моделі соціального ринкового господарства.

Порівняльна характеристика принципів функціонування економічних моделей «соціального ринкового господарства» та «скандинавського (шведського) соціалізму».

Аналітична «проекція» положень моделі «соціального ринкового господарства» про суспільну відповідальність бізнесу на «можливість-неможливість» їх реалізації в умовах українських реалій.

Місце підприємця в «католицькому соціальному вченні» (Петер Х. Верхан) та у трактуванні «протестантської етики» (М. Вебер).

Внутрішній і зовнішній виміри суспільної відповідальності суб'єктів господарювання, згідно з німецькою моделлю «соціальної ринкової економіки».

Тема 7.

Становлення і розвиток економічних систем постсоціалістичних країн Східної Європи

Склад, специфіка функціонування то еволюція економічних систем постсоціалістичних країн Східної Європи

Соціально-економічні реформи у постсоціалістичних східноєвропейських країнах

Соціально-економічні виміри ефективності та міжнародної конкурентоспроможності постсоціалістичних країн Східної Європи

Генезис і новітні тенденції у розвитку відносин власності

Тема 8.

Соціалістичний капіталізм як модель економічної системи (на прикладі Китаю)

Становлення економічної системи Китаю.

Модернізація то лібералізації економіки Китаю.

Оцінка ефективності економічної системи Китаю.

**4.СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ НАЦІОНАЛЬНІ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ ”**

Змістовий модуль	Всього	в тому числі			СРС
		лекції	практичн і заняття	індивідуа льні заняття	
Модуль 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ					
1 . Економічна система: сутність та структура суспільно-економічної формації	10	2	-	-	10
2. Основні елементи економічної системи	17	2	2	1	12
3. Класифікація економічних систем	17	2	2	1	12
Всього	46	6	4	2	34
Форма модульного контролю - тестування					
Модуль 2 . НАЦІОНАЛЬНІ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ					
4.Ліберальна ринково- капіталістична модель економічної системи	22	2	2	1	17
5. Патерналістська модель (регульований корпоративний капіталізм) економічної системи (на прикладі Японії)	10	2	2	1	5
6.Німецька модель соціального ринкового господарства	10	2	2	1	5
7. Становлення і розвиток економічних систем постсоціалістичних країн Східної Європи	20	2	2	1	15
8. Соціалістичний капіталізм як модель економічної системи (на прикладі Китаю)	12	2	2	1	7
Всього	74	10	10	5	49
Форма модульного контролю – тестування					
Всього за семестр	120	16	14	7	83
Форма підсумкового контролю - екзамен					

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.

На практичних заняттях під керівництвом викладача провадиться розгляд студентами окремих попередньо визначених тем, До яких студенти готують тези виступів.

На кожному практичному занятті викладач оцінює рівень знання студентом даної теми, виступи, підготовлені студентами, активність студентів у дискусії та тренінгах, вміння формулювати певні висновки та відстоювати їх тощо.

Підсумкові оцінки студентів за кожне практичне заняття вносяться у журнал викладача. Отримані студентом оцінки за практичні заняття враховуються у підсумковій оцінці з даного модуля.

№ з/п	Назва теми	Год.
1	Основні елементи економічної системи	2
2	Класифікація економічних систем	2
3	Ліберальна ринково-капіталістична модель економічної системи	2
4	Патерналістська модель (регульований корпоративний капіталізм) економічної системи (на прикладі Японії)	2
5	Німецька модель соціального ринкового господарства	2
6	Становлення і розвиток економічних систем постсоціалістичних країн Східної Європи	2
7	Соціалістичний капіталізм як модель економічної системи (на прикладі Китаю)	2
Всього годин		14

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

У відповідності до плану значна частина навчального часу відводиться на самостійну роботу студентів, яка контролюється як у аудиторний так і позааудиторний час.

№ з/п	Назва теми	Год.
1	Економічна система: сутність та структура суспільно-економічної формації	10
2	Основні елементи економічної системи	12
3	Класифікація економічних систем	12
4	Ліберальна ринково-капіталістична модель економічної системи	17
5	Патерналістська модель (регульований корпоративний капіталізм) економічної системи (на прикладі Японії)	5
6	Німецька модель соціального ринкового господарства	5
7	Становлення і розвиток економічних систем постсоціалістичних країн Східної Європи	15
8	Соціалістичний капіталізм як модель економічної системи (на прикладі Китаю)	7
Всього годин		83

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

В процесі вивчення дисципліни «НАЦІОНАЛЬНІ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ» передбачається виконання індивідуального завдання.

Індивідуальне завдання є видом позааудиторної самостійної роботи студента навчального або навчально-дослідницького характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчального модулю.

Підготовка Індивідуального завдання передбачає такі дії студента: систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань з дисципліни.

Індивідуальне завдання виконується студентом самостійно та контролюється викладачем під час консультацій протягом вивчення дисципліни у відповідності до графіку навчального процесу.

Індивідуальне завдання повинно продемонструвати оволодіння студентом такими елементами наукового дослідження як визначення практичної значущості роботи; продемонструвати комплексний системний підхід до вирішення завдання та елементи творчості під час підготовки Індивідуального дослідницького завдання.

Теми Індивідуальних завдань з дисципліни «Національні моделі економічних систем»

1. Особливості і сучасні проблеми англосаксонської економічної моделі
2. Відмітні риси і сучасні проблеми європейської економічної моделі
3. Гідності і недоліки середземноморської економічної моделі
4. Особливості і сучасний стан скандинавської моделі
5. Причини успіху та сучасні проблеми китайської економіки
6. "Полюсність" індійської економіки та особливості моделі Індії
7. Особливості латиноамериканського регіону та специфіка економічного розвитку його країн

8. Фактори успіху і проблеми колишніх соціалістичних країн
9. Фактори успіху і особливості моделі нових індустріальних країн Азії
10. Особливості розвитку країн "переселенського" капіталізму
11. Фактори успіху японської економічної моделі
12. Відмінні риси ісламської моделі економіки
13. Відмінні риси сучасної російської економічної моделі
14. Особливості найменш розвинутих країн світу і моделі їх розвитку
15. Вектори інтеграції України в світові економічні структури та їх вплив на модель розвитку України

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції (передбачають докладне викладання матеріалу. Комплекс лекцій являє собою цільну структуру, основу на взаємодії безпосередньо лекцій із самостійним опануванням матеріалу та перманентному зв'язку між викладачем та студентом.

Поточний контроль якості засвоєння теоретичного матеріалу інтегрований в структуру лекцій).

Практичні заняття (проводяться як групові із розглядом типових задач на практичне застосування економічної оцінки. Поточний контроль, а саме – перевірки навичок з розв'язання задач, проводиться безпосередньо на заняттях як робота за індивідуальними завданнями та захист результатів).

Шкала оцінювання знань студентів

Введена кредитно-модульна система організації навчального процесу зі 100-бальною шкалою оцінювання знань студентів.

Система поточного і модульного контролю

Поточний контроль:

активність роботи на практичних заняттях;
виконання Індивідуального завдання;
виконання модульних (контрольних) робіт;
виступ на практичному занятті.

Заохочувальні бали

- виступ з доповіддю на студентській науковій конференції – 1-10 балів;
- участь у студентських олімпіадах та конкурсах – 1-15 балів.

Загальна оцінка з дисципліни складається з суми балів за результатами поточного контролю та екзамену і трансформується у 4-бальну оцінку:

Рейтинговий показник	Оцінка у національній шкалі		Оцінка ECTS
90-100	Зараховано	відмінно	A (відмінно)
82-89		добре	B (добре)
75-81			C (добре)
67-74		задовільно	D (задовільно)
60-66			E (задовільно)
35-59	Незараховано	незадовільно	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34			F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням

9. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичне забезпечення: опорні конспекти лекцій, нормативні документи, навчально-методичні посібники, підручники, методичні рекомендації для самостійної роботи студентів.

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Беляєв О.О. (2010). Національні моделі економічних систем: навч. посіб./ [ОО Беляєв (кер. кол. авт.), АС Бебело, ВІ Кириленко, ВІ Сацик]. К.: *КНЕУ*.
2. Кульчицький, Я. В. Порівняння економічних систем: Львів: ЛНУ ім.І.Франка, 2007.

Допоміжна

1. Башнянин, Григорій Іванович Економічні системи : Т. 1 Львів : Вид-во Львівськ. комерц. академії, 2006.
2. Гражевська, Н. І. Економічні системи епохи глобальних змін : Київ : Знання, 2008.
3. Кукурудза І. І. Сучасні економічні системи : Черкаси : Вид-во ЧНУ, 2004
4. Кульчицький, Богдан Сучасні економічні системи : Львів : Афіша, 2004
5. Кульчицький, Я. В. Порівняння економічних систем: Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2007.
6. Леоненко, Петро Михайлович Сучасні економічні системи : К. : Знання, 2006
7. Гаврилишин Б. Дороговкази в майбутнє: доповідь Римському клубу. – К.: Основи, 1993. – 238 с.
8. Грабинський І.М. Сучасні економічні системи: Навчальний посібник. – Львів: Інтереко, 1997. – 176 с.
9. Шніцер М. Порівняння економічних систем. – К.: Основи, 1997. – 519 с.
10. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. – К.: Основи, 1994. 261 с.
11. Сакс Дж., Пивоварський О. Економіка перехідного періоду: уроки для України. – К.: Основи, 1996. – 344 с.

Інформаційні ресурси

1. Global Economy Analysis - Foreign Affairs: The experts on political & global economic issues. – Доступно з: www.ForeignAffairs.com
2. Economic Statistics by Country – Доступно з <http://www.infoplease.com/>